

**Uwagi i propozycje do projektu ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych
z dnia 15 marca 2022 r.**

1. W art. 18 proponuje się aby treść § 2 pkt 2 brzmiała:

**„2) sprawy inne niż określone w pkt 1 oraz sprawy wieczystoksięgowe – z obszaru
właściwości sądu.”**

Wyodrębnienie spraw wieczystoksięgowych do oddziału jest uzasadnione odrębnością tego postępowania. Rozwiązanie to stworzy lepszą ochronę prawną oraz wyeliminuje czas oczekiwania na rozpoznanie tego rodzaju spraw, które może nieść za sobą przekazanie ich referendarzom sądowym poza sprawami cywilnymi.

2. W art. 236 § 12 pkt 4: proponuje się § 19 zastąpić § 18.

W art. 236 nie ma § 19.

**3. Przywrócenie dodatkowego urlopu w wymiarze: sześciu dni roboczych – po
dziesięciu latach pracy i dwunastu dni roboczych – po piętnastu latach pracy na
zasadach obecnie obowiązujących – art. 92 § 1 i 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r.
Prawo o ustroju sądów powszechnych [t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 2072 z późn. zm.].**

Obecnie dodatkowe urlopy przewidziane są między innymi dla:

- radców Prokuraturii Generalnej – art. 71 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej [t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 2180];

- prokuratorów – art. 119 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze [t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 66 z późn. zm.];

- pracowników i urzędników służby cywilnej – art. 105 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej [Dz.U. z 2021 r., poz. 1233 z późn. zm.];

- pracowników Państwowej Inspekcji Pracy – art. 52a ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy [t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1251 z późn. zm.] – od 1 stycznia 2022 r. i dlatego tym bardziej niezrozumiałe jest odebranie sędziom i referendarzom sądowym prawa do dodatkowego urlopu;

- funkcjonariuszy służby celno-skarbowej – art. 216 ust. 4 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej [Dz.U. z 2022 r., poz. 813 z późn. zm.].

Pozbawienie sędziów, a tym samym i referendarzy sądowych, urlopu w dodatkowym wymiarze jest niezrozumiałe w sytuacji, w której po pierwsze nowe grupy zawodowe otrzymały do niego prawo, a po drugie takie prawo posiadają m.in. prokuratorzy.

Praca orzecznicza wymaga sprawności intelektualnej, dużej koncentracji, szybko podejmowanych decyzji, umiejętności radzenia sobie z presją czasu. Z upływem czasu organizm ludzki potrzebuje dłuższego odpoczynku, regeneracji. Dodatkowy urlop to gwarantował i w konsekwencji zwiększał efektywność pracy.

Oczywistym jest, że pozbawienie wskazanych grup zawodowych urlopu w dodatkowym wymiarze przy regularnie zwiększającym się nakładzie pracy nie doprowadzi automatycznie do zmniejszenia zaległości w sądach.

Odczuwalnym efektem projektowanych zmian może być zwiększenie nieobecności kadry orzeczniczej na skutek korzystania ze zwolnień lekarskich i urlopu dla poratowania zdrowia.

4. W art. 237 proponuje się aby §4 brzmiał:

„Poza wynagrodzeniem zasadniczym referendarzowi sądowemu przysługuje dodatek za długoletnią pracę, o którym mowa w art. 158 § 6, gratyfikacja jubileuszowa, o której mowa w art. 160 § 1, na zasadach określonych w § 3 i 4, jednorazowa odprawa w razie ustania stosunku pracy w związku z przejściem na rentę z tytułu niezdolności do pracy lub emeryturę, na zasadach określonych w przepisach o pracownikach sądów i prokuratury. Do okresu pracy uprawniającego do dodatku za wieloletnią pracę i do gratyfikacji jubileuszowej wlicza się wszystkie poprzednie zakończone okresy zatrudnienia oraz inne udowodnione okresy, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegają one wliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze.”

Proponowane brzmienie §4 znajduje oparcie w obecnie obowiązujących regulacjach dotyczących innych zawodów i pracowników:

- radców Prokuraturii Generalnej – art. 68 ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej [t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 2180];
- prokuratorów – art. 120 § 2 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze [t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 66 z późn. zm.];

- pracowników Państwowej Inspekcji Pracy – art. 53 ust. 2 i art. 54 ust. 2 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy [t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1251 z późn. zm.];
- pracowników i urzędników służby cywilnej – art. 90 ust. 2 i art. 91 ust. 2 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej [Dz.U. z 2021 r., poz. 1233 z późn. zm.];
- urzędników państwowych – art. 22 ust. 2 i art. 23 ust. 2 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych [t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 537 z późn. zm.] oraz § 11 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 lutego 2010 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej zatrudnionych w urzędach administracji rządowej i pracowników innych jednostek [Dz.U. z 2010 r., Nr 27, poz. 134, z późn. zm.];
- pracowników samorządowych – art. 38 ust. 5 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych [t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 530];
- funkcjonariuszy służby celno-skarbowej – art. 240 ust. 3 i art. 241 ust. 2 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej [Dz. U. z 2022 r., poz. 813 z późn. zm.].

Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z 4 czerwca 2008 r. (II PK 292/07; M.Pr.Pracy nr 12/2008) nagroda jubileuszowa przysługuje z tytułu obiektywnie osiągniętego stażu pracy.

Znaczna grupa referendarzy sądowych, rozpoczęła karierę zawodową przed rozpoczęciem pracy w sądzie i brak uwzględnienia wszystkich poprzednich okresów zatrudnienia (innych niż okresy zatrudnienia w sądach i prokuraturach) oraz innych udokumentowanych okresów zatrudnienia, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegają one wliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze, jest krzywdzące i niesprawiedliwe.

Zauważyć należy że pracownicy, urzędnicy i funkcjonariusze zatrudnieni w sferze budżetowej powinni posiadać takie same zasady wliczania do okresu pracy dodatku za wieloletnią pracę i do gratyfikacji jubileuszowej, obejmujące wszystkie (poprzednie i zakończone) okresy zatrudnienia oraz inne udowodnione okresy, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegają one wliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze.

5. W art. 237 § 1 proponuje się dodać zdanie trzecie o treści:

Po kolejnych siedmiu latach pracy na stanowisku referendarza sądowego wynagrodzenie zasadnicze podnosi się do wysokości 1,79 podstawy ustalenia wynagrodzenia zasadniczego sędziego, o której mowa w art. 158 § 2, powiększonego o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego.

6. W art. 237 § 2 proponuje się w zdaniu drugim kropkę zastąpić przecinkiem i dodać:

„a po dalszych siedmiu latach pracy podwyższa się do wysokości 2,02 podstawy ustalenia wynagrodzenia zasadniczego sędziego, o której mowa w art. 158 § 2, powiększonego o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego.”

W przypadku braku uwzględnienia nowej treści § 4 w art. 237, dodanie czwartej stawki awansowej w wynagrodzeniu referendarzy sądowych (będzie ona przysługiwała referendarzowi, który przepracował na stanowisku referendarza sądowego 21 lat) i trzeciej stawki awansowej w wynagrodzeniu starych referendarzy sądowych (będzie ona przysługiwała referendarzowi, który przepracował na stanowisku starszego referendarza sądowego 14 lat), zrekompensuje brak uwzględnienia przy gratyfikacji jubileuszowej wszystkich poprzednich, zakończonych okresów zatrudnienia (innych niż okresy zatrudnienia w sądach i prokuraturach) oraz innych udowodnionych okresów, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegają one wliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze.

PROJEKT ZE ZMIANĄ				
Stawka wynagrodzenia zasadniczego sędziów	Kwota bazowa 5 050,48	Wysokość wynagrodzenia zasadniczego sędziów	Kwota bazowa 5 050,48	Wysokość wynagrodzenia zasadniczego referendarzy
Pierwsza	2,05	10 353,48	1,54	9 013,49
Druga	2,30	11 616,10	1,63	9 540,25
Trzecia	2,45	12 373,68	1,71	10 008,48
Czwarta	2,55	12 878,72	1,79	10 476,72
Piąta	2,70	13 636,30	1,85	10 827,89
Szósta	2,85	14 393,87	1,94	11 354,65
Siódma	3,00	15 151,44	2,02	11 822,89

Stowarzyszenie zwraca uwagę, że pomimo poszerzenia kompetencji referendarza sądowego, w projekcie wprowadzono mniej korzystne regulacje dotyczące wynagrodzenia referendarzy sądowych. Zmiana sposobu ustalenia wynagrodzenia w projektowanej ustawie spowoduje, że wynagrodzenie referendarza sądowego mimo podwyższenia stawek awansowych dla sędziów będzie liczone jakby wzrost stawek nie nastąpił.

7. W art. 237 proponuje się aby § 5 otrzymał brzmienie:

„W związku z pełnioną funkcją, powierzonymi zadaniami z zakresu wewnętrznego nadzoru administracyjnego referendarzowi sądowemu przysługuje dodatek do wynagrodzenia. Do ustalenia dodatku do wynagrodzenia stosuje się przepisy o dodatku funkcyjnym przysługującym sędziom.”

W projektowanej ustawie proponuje się aby czynności z zakresu wewnętrznego nadzoru administracyjnego prezes sądu mógł powierzyć m.in. referendarzowi sądowemu.

Nie są jednak przewidziane żadne dodatki do wynagrodzenia za powierzenie dodatkowych obowiązków.

8. W art. 237 proponuje się dodać § 4a. i nast. w brzmieniu:

§ 4a. Referendarz sądowy, oraz członek jego rodziny mają prawo do zaopatrzenia emerytalnego oraz świadczeń rentowych z tytułu niezdolności do pracy określonych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z uwzględnieniem przepisów niniejszej ustawy.

§ 4b. Prawo do emerytury na zasadach wskazanych w przepisach niniejszej ustawy przysługuje po przepracowaniu łącznie na stanowisku referendarza sądowego i starszego referendarza sądowego okresu co najmniej 20 lat.

§ 4c. Emerytura referendarza sądowego wynosi:

- 1) 40% kwoty bazowej, o której mowa w art. 19 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, oraz**
- 2) po 1,9% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów składkowych,**
- 3) po 0,9% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych.**

§ 4d. Przy obliczaniu emerytury okresy, o których mowa w § 1 pkt 2 i 3, ustala się z uwzględnieniem pełnych miesięcy.

§ 4e. Renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje referendarzowi sądowemu, który spełnił łącznie następujące warunki:

- 1) jest niezdolny do pracy;**
- 2) ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy;**
- 3) niezdolność do pracy powstała w okresie zatrudnienia na stanowisku referendarza sądowego lub starszego referendarza sądowego albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tego zatrudnienia.**

§ 4f. Przepisu § 1 pkt 3 nie stosuje się do referendarza sądowego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

§ 4g. Renta dla referendarza sądowego całkowicie niezdolnego do pracy wynosi:

- 1) 40% kwoty bazowej, o której mowa w art. 19 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, oraz**
- 2) po 1,9% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów składkowych;**
- 3) po 0,9% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych.**

§ 4h. Renta dla osoby częściowo niezdolnej do pracy wynosi 80% renty dla osoby całkowicie niezdolnej do pracy.

§ 4i. Przy obliczaniu renty okresy, o których mowa w § 3 pkt 2-3, ustala się z uwzględnieniem pełnych miesięcy.

§ 4j. Emerytura i renta oraz podstawy ich wymiaru podlegają waloryzacji na zasadach i w terminach przewidzianych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

§ 4k. W razie zbiegu prawa do emerytury lub renty lub prawa do emerytury lub renty referendarza sądowego o których mowa w przepisach niniejszej ustawy z prawem do emerytury lub renty wypłacanych na zasadach ogólnych wypłaca się świadczenie wyższe lub wybrane przez osobę uprawnioną, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

§ 4l. W razie śmierci referendarza sądowego, członkom jego rodziny, spełniającym warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej w myśl ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przysługuje uposażenie rodzinne w wysokości:

- 1) dla jednej osoby uprawnionej – 85%,**
- 2) dla dwóch osób uprawnionych – 90%,**
- 3) dla trzech lub więcej osób uprawnionych – 95%**

– podstawy wymiaru.

§ 4m. Podstawę wymiaru uposażenia rodzinnego o którym mowa w § 1 stanowi wynagrodzenie zasadnicze, jakie przysługiwało w chwili śmierci zmarłemu referendarzowi sądowemu.

§ 4n. W razie zbiegu prawa do uposażenia rodzinnego z prawem do emerytury lub renty, na wniosek uprawnionego, przysługuje albo uposażenie rodzinne, albo emerytura lub renta.

§ 4o. Do uposażenia rodzinnego przysługuje dodatek dla sierot zupełnych w wysokości i na zasadach określonych w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych”.

Konstrukcja zatrudnienia referendarzy sądowych, która po części skonstruowana jest na wzór zatrudnienia sędziego sądu powszechnego lub prokuratora, pozbawiona jest szczególnych uprawnień emerytalnych w sytuacji, gdzie zarówno sędziowie jak i prokuratorzy takie szczególne uprawnienia posiadają.

Jak wskazano w orzeczeniach Trybunału Konstytucyjnego referendarz sądowy posiada status urzędnika państwowego o szczególnym charakterze (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 grudnia 2008 r., P 54/07 (Dz.U. Nr 218, poz. 1400), a w związku z tym referendarz sądowy działający jako „podmiot któremu powierzono w ramach struktury sądów oznaczone zadania z zakresu ochrony prawnej, musi mieć zagwarantowane warunki stabilności zatrudnienia, bezstronności i niezależności od innych organów władzy publicznej” (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 maja 2011 r., sygn. akt P 38/08.).

Przyznanie tego rodzaju uprawnień wymaga wprowadzenia, jak miało to miejsce w wypadku sędziów oraz prokuratorów szczególnych uprawnień emerytalnych dla referendarzy sądowych.

Szczegółowe uzasadnienie proponowanych rozwiązań emerytalno-rentowych dla referendarzy sądowych jest zawarte w opracowaniu Stowarzyszenia przesłanym do resortu w dniu 13 stycznia 2022 roku (DLUS-II.4601.1.2022).

9. W art. 237 proponuje się brzmienie § 15:

„§ 15. Przepisy art. 39 § 11, art. 74 § 1, art. 145 § 1 i 2, art. 148, art. 149 art. 152-153, art. 155-157, art. 158 § 3, art. 161, art. 170 oraz art. 172 § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do referendarzy sądowych, z tym że strój urzędowy referendarz

sądowy używa na posiedzeniach z udziałem uczestników postępowania zaś urlopu, o którym mowa w art. 161, udziela prezes sądu.

Wielokrotnie podnoszone było przez referendarzy sądowy, że za przekazaniem nowych obowiązków, w tym m.in. prowadzenia posiedzeń o wyjawienie majątku, powinny iść rozwiązania dotyczące obowiązku noszenia stroju urzędowego przez referendarzy sądowych celem zachowania powagi urzędu na posiedzeniu.

Uwagi i propozycje do projektu ustawy – przepisy wprowadzające ustawę Prawo o ustroju sądów powszechnych z dnia 15 marca 2022 r.

Art. 162. Otrzymuje brzmienie:

Sędziowie i referendarze sądowi, którzy nabyli uprawnienie do dodatkowego urlopu, o którym mowa w art. 92 § 1 ustawy, o której mowa w art. 2 ust. 1, zachowują je po wejściu w życie ustawy, o której mowa w art. 1, w dotychczasowym wymiarze. Sędziowie i referendarze sądowi, którzy nabyli uprawnienie do gratyfikacji jubileuszowej, o której mowa w art. 92 § 3 - 6 ustawy, o której mowa w art. 2 ust. 1, zachowują dotychczasowy sposób wyliczenia stażu pracy, który decyduje o jej przyznaniu, po wejściu w życie ustawy, o której mowa w art. 1.

W ocenie Stowarzyszenia w projekcie pominięta została kwestia nagród jubileuszowych, do której uprawnienia nabyli już m.in. zatrudnieni referendarze sądowi.